

This eChok volume of
Genesis ~ Volume 1

Dedicated in loving memory of
**Joseph and Adele
Mizrahi ל"ה**

by their son ~ David

and in memory of

Arthur Sulcov ל"ה

*by his loving wife Esther
and children ~ Robert and Sherry*

In memory of
**Jacob and Mary
Hidary**

By their Children

יכון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 1 דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיך בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

א א בראשית ברא אלהים את השמים
 ואת הארץ: ב והארץ היתה תהו ובהו
 א בְּקִדְמִין בְּרָא יי ית שְׁמַיָא
 וַיִּתְּ אַרְעָא: ב וְאַרְעָא הָיָת
 צְדִיָא וְרִיקְנָיָא וְחֹשֶׁכָא פְּרִשׁ

1 (1) In the beginning of God's creating the heavens and the earth, (2) When the

RASHI

רש"י

1 (1) In the beginning — *Rabbi Yitzchak said: [Since] The Torah [has the primary purpose of teaching God's laws to Israel, it] should not have begun with our verse here but, rather, with (Exodus 12:2), "This month will be to you [the beginning of months],"* because that commandment [i.e., the calendar laws to a) pronounce the New Moon every month, and b) to begin the calendar year with the month of Nissan (see Rashi, Exodus 12:2),] is the first one given to [the people of] Israel. Why, then, did the Torah begin with the Creation? Because of [that which is expressed in the verse (Psalms 111:6)], "He told His people the power of His works [i.e., God gave an account of the Creation to Israel], in order to give them the heritage of nations." For if the peoples of the world would say to Israel,

"You are robbers because you took the lands of the seven nations [of Canaan] by force!" then Israel can reply to them, "All the earth belongs to the Holy One, blessed is He; He created it, and gave it to whom He saw fit. It was God's will to give it to them [that is, to the seven nations], and it was His will to [subsequently] take it from them, and give it to us." (Yalkut Shemot 12:2)

בראשית ברא — *This verse calls out for interpretation [since it clearly contains meaning far deeper than its simple explanation]. And so, our Rabbis have expounded (Bereishit Rabbah 1:1): [God created the world] for the sake of the Torah, which is called "The beginning (ראשית) of His way," (Proverbs 8:22) and for the sake of Israel, who is called "The beginning (ראשית) of His produce." (Jeremiah 2:3) [Thus, the word בראשית is expounded to read: בשביל ראשית, meaning, "for the sake of (those who are called) ראשית, namely, the Torah and Israel]. And if you wish to explain this verse in its plain sense, then explain it [to read] as follows: "At the beginning of the Creation of the heavens and earth, when the [primordial] earth was wondrously void, with darkness ..., God said, Let there be light." The verse does not, however, teach us the actual order of Creation, namely, that the heavens and earth were created first. For if the verse were coming to teach us the order of events in the Creation, it should have written, בראשונה ברא את השמים, "Firstly, God created the heavens and the earth" [And why*

(א) בראשית. אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שאם יאמרו אמות העולם לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעת גוים. הם אומרים להם: כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו. ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו: בראשית ברא. אין המקרא הזה אומר אלא דרשוני כמו שדרשו רבותנו זכרנם לברכה: בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתה. ואם באת לפרשו כפשוטו כך פרשוהו בראשית בריאת שמים וארץ והארץ היתה תהו ובהו וחשך ויאמר אלהים יהי אור. ולא בא המקרא להורות סדר הבריאה לומר שאלו קדמו, שאם בא להורות כך היה לו לכתב: בראשונה ברא

וְחֹשֶׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת
עַל אֲפֵי תְהוֹמָא וְרוּחָא מִן קֳדָם
׀׀ מְנַשְׁבָּא עַל אֲפֵי מִיָּא:

[primordial] earth was wondrously void, with darkness upon the surface of the

RASHI

רש"י

is the word בראשית not to be understood as "firstly?"] Because wherever the word ראשית occurs in Scripture, it is always in the construct state, qualifying the word that follows it. [And therefore, the word בראשית must mean, "in the beginning of"] For example (Jeremiah 27:1), "In the beginning of (בראשית) the reign of Yehoyakim;" and (Genesis 10:10), "The beginning of (ראשית) his kingdom;" and (Deuteronomy 18:4), "The first of (ראשית) your grain." Similarly here, you must render the phrase בראשית ברא אלקים as "at the beginning of God's creating" This is similar to (Hosea 1:2), תחלת דבר ה' בהושע, which means, "At the beginning of the Lord's speaking with Hoshea, the Lord said to Hoshea" [Up till now, Rashi has proved linguistically that the verse means: "In the beginning of God's creating the heavens and the earth," rather than the verse telling us that the first things created were the heavens and earth. Now Rashi proves the same point logically:] Now, you might suggest that this verse actually means that the heavens and the earth were created first, and that the verse is to be understood as: "At the beginning of everything, God created these." [Through suggesting this, you would agree that the word בראשית is in fact in the construct state, but that the word signifying "everything" had been omitted, being implicitly understood. And you would support the fact that the verse may omit a word, leaving it as implicitly understood, by stating that:] Indeed, we do have elliptical verses in Scripture, omitting a word. For example (Job 3:9), "Because it did not close up the doors of my [mother's] womb," where the verse omits explicit mention of what in fact did not close [Iyov's mother's womb, namely, the night of his conception]; similarly (Isaiah 8:4), "He will take away the riches of Damascus," without the verse specifying who will take the riches away; and similarly "Would he plow with cattle?" (Amos 6:12), without explicitly saying, "Would a man plow with cattle?" [i.e., without specifying the word "man"]; similarly (Isaiah 46:10), "Declaring the end from the beginning," without the verse explicitly stating, "Declaring the end of a matter from the beginning of a matter." [Thus, we see many examples of elliptical verses, which omit an implicitly understood word. Similarly, here too, you might suggest, the word "everything" had been omitted, and so, you would conclude, the verse here is telling us that the heavens and the earth were, in fact, created first of all.] Now, if you were to claim all this, then you should be puzzled at your own suggestion. Because actually, the waters were created before

את השמים וגו', שאין לה ראשית במקרא שאינו דבוק לתבה שלאחריו כמו בראשית ממלכת הויקים. ראשית ממלכתו. ראשית דגנה, אף כאן אתה אומר בראשית ברא וגו', כמו בראשית ברא ודומה לו תחלת דבר ה' בהושע פלומר תחלת דבורו של הקדוש ברוך הוא בהושע ויאמר ה' אל הושע וגו', ואם תאמר להורות בא שאלו תחלה נבראו ופרושו בראשית הכל ברא אלו ויש לה מקראות שמקצרים לשונם וממעטים תבה אחת כמו כי לא סגר דלתי בטני ולא פרש מי הסוגר, וכמו ישא את חיל דמשק ולא פרש מי ישאנו, וכמו אם יחרש בבקרים. ולא פרש אם יחרש אדם בבקרים, וכמו מגיד מראשית אחרית ולא פרש מגיד מראשית דבר אחרית דבר. אם כן תמה על עצמך שהרי המים קדמו, שהרי תיב: ורוח אלהים

ג ואמר יי יהי נהורא ונהו
 נהורא: ד וחזא יי ית נהורא
 ארי טב ואפרש יי בין נהורא
 ובין חשוכא: ה וקרא יי
 לנהורא וממא ולחשוכא קרא

על־פני המים: ג ויאמר אלהים יהי־אור
 ויהי־אור: ד וירא אלהים את־האור כי־
 טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך:
 ה ויקרא אלהים ׀ לאור יום ולחשך קרא

depth, and the Spirit of God hovering over the water's surface, (3) God said, Let there be light. And there was light. (4) And God saw that the light was good; and God divided between the light and the darkness. (5) And God called the light “Day,” and the darkness, He called “Night.” And it was evening, and it

RASHI

רש"י

[the heavens and the earth], for it is written (verse 2), “the Spirit of God hovering over the water's surface,” Scripture not yet having revealed when the creation of the waters had taken place! You must learn from here, that the creation of the waters preceded that of the earth. [Thus, our verse here cannot be teaching us that the very first things to be created were the heavens and the earth.] And [a] further [proof that the heavens and the

מרחפת על פני המים ועדין לא גלה המקרא בסדר הקודמים והמאחרים כלום בריאת המים מתי היתה הא למדת שקדמו המים לארץ. ועוד שהשמים מאש ומים נבראו על כרחך לא למד המקרא בסדר המקדמים והמאחרים כלום: ברא אלהים. ולא אמר ברא ה' שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין וראה שאין העולם מתקום והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין. והיינו דכתיב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים: (ב) תהו ובהו. תהו

earth were not the first things created, is] that the heavens were created from fire (אש) and water (מים) [hence the very name שמים representing the composite of fire and water (see Chagigah 12a). Consequently, fire and water must have been in existence before the heavens]. Therefore [in light of all the above], you must admit that this verse is not teaching us anything about the chronological order [of events in the Creation, but rather, it is to be understood to mean: “In the beginning of God's creating the heavens and the earth ...”]. **ברא אלקים**— The verse does not state 'ברא ה', “The Lord's [i.e., the Merciful One's] creating” [but rather, it says, “ברא אלקים,” employing God's Name which denotes His attribute of judgment]. For at first, God had intended to create the world through His attribute of judgment. However, He saw that [through this mode of creation.] the world could not exist, and He therefore advanced the attribute of mercy [into the process of creation], combining it with the attribute of judgment [through which combination, He created the world]. This is the meaning of that which is written in the verse (Genesis 2:4), “on the day that the Lord (ה') God (אלוקים) made earth and heavens.” [In this verse, the Name of God denoting mercy (ה') comes first, and is then followed by the Name which denotes judgment (אלוקים), this order and combination alluding to the discussion above.] (2) **Wondrously void** — The word תהו denotes wonder and amazement, for a person

לִילֵיָא וְהוּה רְמֵשׁ וְהוּה צִפְר
 יוֹמָא חָד: ו וְאָמַר ייִ יְהִי רְקִיעָא
 בְּמִצְיַעוֹת מִיָּא וְיְהִי מְפָרִישׁ בֵּין
 מִיָּא לְמִיָּא:

לִילָה וְיִהְיֶ־עָרַב וְיִהְיֶ־בֹקֶר יוֹם אֶחָד: פ
 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיִהְיֶ
 מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם:

was morning, one day. (6) And God said, Let there be an expanse in the middle of the waters, and let it divide between water and water.

RASHI

would have wondered and been amazed at the [primordial] earth's emptiness [at that time]. תהו — estordison in Old French. בהו — This word denotes emptiness and desolation.

Upon the surface of the depth — [i.e., the darkness was] upon the surface of the waters, which were [in turn] upon the earth. **And the Spirit of God hovering** — [This expression refers to] The throne of [Divine] glory, [which] was poised in space, hovering over the water's surface, by means of the breath [רוח] of God's mouth and through His word — like a dove hovering over the nest. Acoveter in Old French. (4) **And God saw that the light was good; and [God] divided** — [Just as with verse 1, where an Aggadic explanation was called for.] so too, here, we need an explanation from the Aggadah [which interprets the verse as follows]:

God saw that it was not fitting that the wicked should have use of the light [of Creation]. He therefore set it apart (ויבדל), [reserving that light] for the righteous in the world-to-come (see Chagigah 12a). And according to the plain meaning, the verse can be explained to read as follows: God saw that the light was good, and that it would [therefore] be improper for the light and the darkness to function together in an intermingled fashion [i.e., one location being light, while in another place it is dark; or one hour of light, and the next dark]. He therefore ordained that one [of them] should have its sphere of activity in the daytime, and the other in the nighttime (see Bereishit Rabbah 3:6). (5) **One day** — Consistent with the language used in this passage, the verse should have said, “a first day,” just as is written with regard to the other days: “second,” “third,” “fourth” [and so on]. Why, then, does the verse say אחד, “one?” Because [at that time,] the Holy One, blessed is He, was the only One [i.e., the Sole Being] in His world, for the angels were not created until the second

רש"י

לְשׁוֹן תְּמִינָה וְשִׁמְמוֹן שְׂאֲדָם תוֹהָה וּמִשְׁתַּוְּמָם עַל בְּהוּ שְׁבָה: תְּהוּ. אֶשְׁטוּרֵי־שׁוֹן בְּלַעֲזוּ: בְּהוּ. לְשׁוֹן רְקוּת וְצָדוּ: עַל פְּנֵי תְּהוּם. עַל פְּנֵי הַמַּיִם שֶׁעַל הָאָרֶץ: וְרוּחַ אֱלֹהִים מִרְחַפֶּת. כֶּסֶא כְבוֹד עוֹמֵד בְּאוֹר וּמְרַחֵף עַל פְּנֵי הַמַּיִם בְּרוּחַ פִּי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְמֵאֲמָרוֹ כִּינּוּהַ הַמְּרַחֶפֶת עַל הַקֵּן הַקּוֹבֵטִי־ר בַּלַּעֲזוּ: (ד) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב וַיְבַדֵּל. אֵף כֵּן אָנוּ צְרִיכִים לְדַבְּרֵי אַגְדָּה רְאֵהוּ שְׂאִינוּ כְּדָא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ רְשָׁעִים וְהַבְדִּילוֹ לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ כִּף פִּרְשָׁהוּ: רְאֵהוּ כִּי טוֹב וְאִין נֶאֱחָ לֹא וְלַחֲשֹׁף שְׂיֵהִיו מִשְׁתַּמְשִׁים בְּעַרְבוּבֵיָא וְקָבַע לָזָה תְּחוּמוֹ בַּיּוֹם וְלָזָה תְּחוּמוֹ בַּלַּיְלָה: (ה) יוֹם אֶחָד. לְפִי סֵדֶר לְשׁוֹן הַפִּרְשָׁה הִיָּה לֹא לְכַתֵּב יוֹם רֵאשׁוֹן כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּשָׂאֵר הַיָּמִים שְׁנֵי, שְׁלִישִׁי, רְבִיעִי. לְמָה כָּתַב אַחֲרָי? לְפִי שְׁהִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְחִיד בְּעוֹלָמוֹ

RASHI

day. [That is, יום אחד is taken to mean “The day of the One (Being)” in His Universe.] Thus it is explained in [Midrash] Bereishit Rabbah (3:8). (6) **Let there be an expanse** — [means:] Let the expanse [of the heavens] become solidified. For although the heavens were actually created on the first day, they were nevertheless still fluid [in form]. They [only] became solidified on the second day at the rebuke of the Holy One, blessed is He, when He said, “Let there be an expanse!”

(see Bereishit Rabbah 4:2) And this is the meaning of the verse (Job 26:11), “The pillars of heaven were weak ...” [referring to their being fluid] — this was during the whole of the first day [of Creation]. And on the second day (ibid.), “... they were astonished at His rebuke,” like a man who is shocked and petrified at the roar of someone who threatens him. **In the middle of the waters** — [This means that the heavenly expanse was located exactly] In the center of the waters. The separation between the upper waters and this expanse, was exactly the same as that between this expanse and the waters which were upon the earth. [Thus, the heavenly expanse was situated exactly halfway between the upper and lower waters. This is the meaning of, “In the middle of the waters.”] We learn from here, that the heavens are actually suspended [in space] by the King's command (Bereishit Rabbah 4:3).

PROPHETS Isaiah 42

ה כִּדְנֹן אָמַר אֱלֹהִים עֲלֵמָא יי דִּי
בְרָא שְׁמַיָא וְתַלְגֹּן שְׂכִלִיל
אַרְעָא וְדִירְהָא יְהִיב נְשִׁמְתָא
לְעֵמָא דִּי עֵלְהָ וְרוּחַ לְדַמְהִלְכִין
בָּהּ; ו אָנָּא יי רַבִּיתְךָ בְּקִשׁוּט

נְבִיאִים יִשְׁעִיהָ פֶּרֶק מִב
ה כֹּה־אָמַר הָאֱלֹהִים יְדוּהָ בּוֹרֵא הַשְּׁמַיִם וְנוֹשִׂיהֶם רִקְעַת
הָאָרֶץ וְצִאצְאִיהָ נִתַּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלֵיהָ וְרוּחַ
לְהַלְכִים בָּהּ; ו אֲנִי יְדוּהָ קְרֵאתֶיךָ בְּצִדְקָא וְאַחֲזִיק

(5) Thus says God the Lord, He that created the heavens, and stretched them forth, He that spread forth the earth and that which comes out of it, He that gives a soul to the people upon it, and spirit to them that walk therein. (6) I the Lord

RASHI

(5) **God the Lord** — [God refers to] the Master of strict judgement, and [the Lord refers to] the Master of mercy. **He that created the heavens** — first [He created them] as a sort of bundle of warp [threads on a loom], and afterwards He stretched them.

He that spread forth — the same language as וִירְקְעוּ “And they beat” (Exodus 39:3) [to spread it out]. וְצִאצְאִיהָ — means that which comes out of it. נִשְׁמָה — the soul of life. **and spirit** — [the] Holy Spirit. (6) **I have called you** — He is speaking to Isaiah. **And guarded you** —

רש"י

(ה) הָאֱלֹהִים ה'. בעל דין ובעל רחמים: בּוֹרֵא הַשְּׁמַיִם. תחלה כמין פקיע של שתי ואחר כך נטה אותם: רִקְעַת. לשון וירקעו וְצִאצְאִיהָ. היוצאים ממנה: נִשְׁמָה. נשמת חיים. וְרוּחַ. רוח חיים: (ו) קְרֵאתֶיךָ. לְשִׁיעִיהָ אומר: וְאַחֲזִיק. בְּשִׁיעֲרֶתֶיךָ שתיש את עמי לבריתי ולהאיר

וְאֶת־קִיפִית בְּיַדְךָ וְאֶת־נִינְךָ
וְאֶת־נִינְךָ לְקִים עִם לְנִהוּר
עֲמִמִּין: ז לְפִתְחָא עֵינֵי בֵּית
יִשְׂרָאֵל דְּאֲנֹן כְּסָמֵן מִן
אוּרִיתָא לְאֶפְקָא גְלוּתֵהוֹן
מִבְּנֵי עֲמִמִּיא דְּאֲנֹן דְּמֵן
לְאִסְרִין וְלִמְפָּרְקֵהוֹן מִשְׁעֵבּוּד
מִלְכּוּתָא גְלוּתָא דְּאֲנֹן
עֵינֵינִן כְּפִאִסְרֵי קָבֵל: ח אֲנָא יִי
הוּא שְׁמִי וְיִקְרִי דְּאֶתְגַּלְתִּי

עֲלִיכוּן לְעַם אוּחְרֵן לֹא אֶתֵּן וְתִשְׁבַּחְתִּי לְפִלְחֵי כּוּכְבָּיא: ט קְדַמִּיתָא הָא אֶתְאַה וְחֲדַתֵּן אֲנָא מַחֲוִי עַד לֹא
אֶתֵּינִן אֲבִסֵּר יִתְכוּן: י שְׁבַחְו קְדָם יִי תוֹשְׁבַחְתָּא חֲדַתָּא אֲמְרוּ הָא תִּשְׁבַּחְתִּיהָ מִסְּפִי אֲרַעָא נַחְתִּי יִמָּא
וּמְלָאָה נְגִוֵן וְיִתְבִּיהוּן:

have called you in righteousness, and have taken hold of your hand, and guarded you, and set you for a covenant of the people, for a light of the nations; (7) To open the blind eyes, to bring out the prisoners from the dungeon, those that sit in darkness out of the prison-house. (8) I am the Lord, that is My name; and My glory I will not give to another, nor My praise to graven images. (9) Behold, the former things come to pass, and new things do I declare; before they spring forth I tell you of them. (10) Sing to the Lord a new song, and His praise from the end of the earth; you that go down to the sea, and all that is therein, the isles, and the inhabitants thereof.

RASHI

When I created you, so that you would return My people to My covenant and light [the way] for them. (7) To open — And by the merit of the Torah, the prisoners will go forth from the dungeon at the time of the Redemption. (8) Nor My praise — I will not give to graven images. (9) The former things —

That which I promised to Avraham. Behold ... are come to pass — I kept My promises and now — New things do I declare — To My people. (10) From the end of the earth — From all the nations. You that go down to the sea — Those who depart in ships. And all that is therein — That are permanently in the sea.

רש"י

לְהִים: (ז) לְפָקְחָא. לְפִתְחָא. וּבִזְכוּת הַתּוֹרָה יֵצְאוּ אִסְרִים
מִמְסַגֵּר בְּעַת הַגְּאֻלָּה: (ח) וְחֲדַתִּי. לֹא אֶתֵּן לְפִסְלִים:
(ט) הִרְאִישׁוֹנוֹת. שֶׁהִבְטַחְתִּי לְאַבְרָהָם: הִנֵּה בָּאוּ.
שְׁמַרְתִּי הַבְּטַחְתִּי וְעַתָּה: חֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד. לְעַמִּי:
(י) מְקַצֵּה הָאָרֶץ. מִכָּל הָאֲמוֹת: יוֹרְדֵי הַיָּם. פּוֹרְשֵׁי
בְּסַפִּינּוֹת: וּמְלָאוֹ. הַקְּבוּעוֹת בָּיָם:

Writings Mishlei 1

א מְשָׁלֵי שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִד מְלֶכְךָ יִשְׂרָאֵל: ב לְדַעַת א מִתְלוֹי דְּשְׁלֹמֹה בֶר דְּוֹד

כתובים משלי פרק א

(1) The proverbs of Solomon the son of David, king of Israel. (2) To know

מִלְכָּא דִּישְׂרָאֵל: ב לְמַדְע
 חֲכָמָתָא וּמְרֻדוּתָא לְאַתְבִּין
 אֲמַרִי בִּינְתָא: ג לְמִקְבֵּלָא
 מְרֻדוּתָא דְשׁוֹכְלָא וְצִדְקָתָא
 וְדִינָא וְתַרְיָצוּתָא: ד לְמַתָּן
 לְשַׁבְּרֵי עֲרִימוּתָא וְלְטֵלְאֵי
 יְדִיעָתָא וְתַרְעִיטָא: ה יִשְׁמַע

חֲכִימָא וְיוֹסֵף מְדַעָא וְסוֹכְלֵתְנֻתָא מְדַבְּרֵנֻתָא יְקֵנָה: ו לְמַתְבִּנָּא מִתְלָאָה וּפְלֵאָתָא וּמִיֵּלֵי דְחֲכִימֵי
 וְאוֹחְדֵתְהוֹן:

חֲכָמָה וּמוֹסֵר לְהַבִּין אֲמַרִי בִּינָה: ג לְקַחַת מוֹסֵר
 הַשֶּׁכֶל צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וּמִיִּשְׁרָיִם: ד לְתַת לְפִתְאִים
 עֲרָמָה לְנַעַר דַּעַת וּמוֹזְמָה: ה יִשְׁמַע חֲכָם וְיוֹסֵף לְקַח
 וְנָבוֹן תַּחְבֵּלוֹת יְקֵנָה: ו לְהַבִּין מִשָּׁל וּמְלִיצָה דְבַרֵי
 חֲכָמִים וְחִידָתָם:

wisdom and ethics; to comprehend the words of understanding; (3) To receive the discipline of wisdom, charity, and justice, and equity; (4) To give prudence to the simple, to the young man knowledge and discretion; (5) That the wise man may hear, and increase in learning, and the man of understanding may attain wise counsels; (6) To understand a proverb, and an epigram; the words of the wise, and their riddles.

RASHI

(2) **To know wisdom and ethics** — *He spoke these proverbs to people, so that they would toil in the Torah, which is wisdom, ethics, and comprehension.* (3) **Charity** — *[to give charity] from one's money.* **And justice** — *To judge truly.* **And equity** — *This is compromise.* (4) **Prudence** — *wisdom.* **To the young man** — *who is wisdom.* **To the young man** — *who is emptied [emptied] from everything.* **And discretion** — *counseled thought.* (5) **That the wise man may hear** — *these proverbs.*

and increase — *upon his wisdom.* לקח לקח means learning. **And the man of understanding** — *adds to the knowledge of the wise man.* (6) **To understand** — *That he set his mind to understand the Scripture in the two ways, [namely,] by proverb and epigram and the subject matter which is meant by the epigram.* **And their riddles** — *[those of] the expounders of the Torah.*

רש"י

(ב) לְדַעַת חֲכָמָה וּמוֹסֵר. הַמְשָׁלִים הָאֵלוּ אֲמַר לְהוֹדִיעַ לְבָרִיּוֹת שְׂיֵהִיו עֲמָלִים בְּתוֹרָה שְׂהִיא חֲכָמָה וּבִינָה: (ג) צֶדֶק. מִמְּמוֹנוֹ: וּמִשְׁפָּט. לְשִׁפְט אֲמָת: וּמִיִּשְׁרָיִם. הוּא הַפְּשָׁרָה: (ד) עֲרָמָה. חֲכָמָה: לְנַעַר. הַמְנַעֵר מִכָּל: וּמוֹזְמָה. מִחֲשַׁבַת עֲצָה: (ה) יִשְׁמַע חֲכָם. הַמְשָׁלִים הָאֵלוּ: וְיוֹסֵף. עַל חֲכָמָתוֹ: לְקַח. לְמוֹד: וְנָבוֹן. מוֹסִיף עַל יְדִיעַת חֲכָם: (ו) לְהַבִּין. שְׂיֵתְנוּ לֵב לְהַבִּין בְּמִקְרָא שְׁנֵי הַדְּרָכִים הַמְשָׁל וְהַמְלִיצָה אֶת מַה הַמְשִׁיל לְמִלִּיצָה: וְחִידָתָם. דוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת:

Mishnah Berakhot, chapter 1

משנה ברכות פרק א

א מַאיֵמְתֵי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעַרְבֵית. מִשְׁעָה שְׂהַכְהֵנִים

בְּנו עוֹבְדֵיהִי מִבְּרִטְנוֹרָא

א מַאיֵמְתֵי קוֹרִין. מִשְׁעָה שְׂהַכְהֵנִים נִכְנָסִים לְאִכּוֹל בְּתוֹרֵמוֹתָן. כַּהֲנִים שְׁנִטְמָאוּ וְטַבְּלוּ אִין יְכוּלִים לְאִכּוֹל בְּתוֹרֵמוֹהִי

the evening? From the time when the priests return home [i.e. priests who have become impure and have immersed themselves in a *mikvah*, must wait until the stars have appeared in order to be considered, once again, ritually pure, enabling them to return home] to partake of the *terumah* [i.e., the priestly dues and one may recite the *shema*] up until the end of the first watch [the night is divided into three shifts, referred to by the Mishnah as “watches;” (during each watch different groups

of Angels sing *shirah* — praise to God) thus the conclusion of the first watch would be the end of the first third of the night]. This is the opinion of Rabbi Eliezer, but the Sages say, [One may recite the *shema*] until midnight. Rabban Gamliel says, Until dawn [since it states “and speak of them ... when you lie down” (Deuteronomy 6:7) the intent being all night]. It once occurred that his sons returned [late] from a feast and said to him, “We have not yet recited the *shema*.” He told them, “If dawn has not yet broken it is your duty to recite it [even according to the view of the Sages].” And not only in this case, but in all cases [of obligations] where the Sages say, Until midnight, the obligation referred to may be carried out until dawn; for instance, the burning of fat and limbs may be performed until dawn, and all [the sacrifices] which must be eaten on the same day have their deadlines until dawn. If this is so, why then did the Sages say, Until midnight? In

רבנו עובדיה מברטנורא

עד שיעריב שמשן, דהיינו צאת הכוכבים. והא דלא תני משעת צאת הכוכבים, מלתא אגב אורחיה קא משמע לן, שאם נטמאו הכהנים בטומאה שטהרתן תלויה בקרבן, כגון זב ומצורע, אין הכפרה מעכבתן מלאכול בתרומה, דכתיב (ויקרא כב): ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה, ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה: **עד סוף האשמורה הראשונה.** שלישי הראשון של לילה שהלילה נחלק לשלשה משמרות, ומשם ואילך לא מקרי תו זמן קריאת שמע דשכיבה, ולא קרינא ביה בשכבך. ומקמי צאת הכוכבים נמי ימנא הוא ולא זמן שכיבה. והמקדימים וקורים קריאת שמע של ערבית מבעוד יום, סומכים אהא דרבי יהודה, דאמר לקמן בפרק תפלת השחר, תפלת המנחה עד פלג המנחה שהוא שעה ורביע קודם הלילה, וקיימא לן דעבד כרבי יהודה עבד, ומיד כשכלה זמן המנחה מתחיל זמן קריאת שמע של ערבית: **עד שיעלה עמוד השחר.** דכל הלילה מקרי זמן שכיבה. והלכה כרבן גמליאל שגם חכמים מודים לו. ולא אמרו עד חצות אלא כדי להרחיק את האדם מן העבירה. ומיהו לכתחילה משהגיע עונת ק"ש של ערבית דמתניתין דהיינו מצאת הכוכבים, אסור לסעוד וכל שכן לישן עד שיקרא ק"ש ויתפלל: **מעשה שבאו בניו מבית המשתה.** בני רבן גמליאל שמעיהו לרבנן דאמרי עד חצות, והכי קאמרי ליה הא דפליגי רבנן עלך, דוקא קאמרי עד חצות ותו לא, ויחיד ורבים הלכה כרבים, או דלמא רבנן כוותרן סבירא להו והאי דקאמרי עד חצות, כדי להרחיק את האדם מן העבירה. ואמר להו, רבנן כוותרן סבירא להו, והא דקאמרי עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה, וחייבים אתם לקרות: **ולא זו בלבד.** כולה מילתא דרבן גמליאל היא דאמר לבניו: **הקטר חלבים.** של קרבנות: **ואבריים.** של עולת תמיד של בין הערבים שנוק דמו ביום, מצוה להעלות הנתחים כל הלילה, דכתיב (ויקרא ו): היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר: **וכל הנאכלין ליום אחר.** כגון תודה, וחטאת ואשם וכיוצא בהם, שהם נאכלים ליום ולילה, זמן אכילתן עד שיעלה עמוד השחר והוא המביא לידי נותר: **אם כן**

נכנסים לאכל בתרומתן, עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים, עד חצות. רבן גמליאל אומר, עד שיעלה עמוד השחר. מעשה שבאו בניו מבית המשתה, אמרו לו, לא קרינו את שמע. אמר להם, אם לא עלה עמוד השחר, חיבין אתם לקרות. ולא זו בלבד, אלא כל מה שאמרו חכמים עד חצות, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. הקטר חלבים ואבריים, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. וכל הנאכלין ליום אחד, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. אם כן, למה אמרו חכמים עד חצות, כדי

order to prevent a person from transgressing [since he may procrastinate in the fulfillment of his obligation, which may cause him to miss its deadline]. (2) At which time are we to recite the *shema* in the morning? When [there is enough light so that] one can distinguish between [the] blue [strands] and [the] white [strands of the *tzitzit*]. Rabbi Eliezer says, Between [the colors] blue and green [and one may recite it] until sunrise. Rabbi Yehoshua says, Until the third hour [of the day], since it is the habit [of the children] of kings to rise at the end of the third hour [therefore it is within the time limit of “and speak of them ... when you arise” [referring to the recital of *shema* (Deuteronomy 6:7) i.e., when all men, even late risers such as princes arise from their beds]. He who reads [the *shema*] later [than the allotted time period] has not forfeited [the preceding and succeeding blessings (see Mishnah 4)] thereby, but rather, he is as one who is reading the Torah instead [i.e., he has not performed his obligation of reciting *shema* in its proper time, rather he has read from the Torah the verses in Deuteronomy of *shema*]. (3) The School of Shammai maintain, In the evening everyone should lie down and recite [*shema*], and in the morning they should stand up, because it states, “and when you lie down and when you rise up” (Deuteronomy 6:7), but the School of Hillel say, All should read just in the position in which they happen to be [whether it be standing, sitting, reclining or walking], as it is said, “and when you walk on the way.” (Deuteronomy 6:7) If so, why does it say, “and when you lie down

להרחיק את האדם מן העבירה: ב מאימתי קורין את שמע בשחרית. משיכיר בין תכלת ללבן. רבי אליעזר אומר, בין תכלת לכרתי. (וגומר) עד הנץ החמה. רבי יהושע אומר, עד שלש שעות, שכן דרך בני מלכים לעמוד בשלש שעות. הקורא מכאן ואילך לא הפסיד, כאדם הקורא בתורה: ג בית שמאי אומרים, בערב כל אדם יטו ויקראו, ובבקר יעמדו, שנאמר (דברים ו) ובשכבך ובקומך. ובית הלל אומרים, כל אדם קורא כדרכו, שנאמר (שם) ובלכתך בדרך. אם

בנו עובדיה מברטנורא

למה אמרו חכמים עד חצות. בק"ש ובאכילת קדשים, אבל בהקטר חלבים ואברים לא אמרו בו חכמים עד חצות כלל, ולא נקט ליה הכא אלא להודיע שכל דבר שמצותו בלילה בשר כל הלילה: כרי להרחיק את האדם מן העבירה. שלא יבוא לאכלן אחר שיעלה עמוד השחר ויתחייב כרת. וכן בקריאת שמע שלא יאמר עדיין יש לי שהות ותעבור עונתה: ב בין תכלת ללבן. בין חוטי תכלת לחוטי לבן שבציצית. פירוש אחר, גיזת צמר שצבעה תכלת ויש בה מקומות שלא נקלט הצבע יפה ונשאר לבן: בין תכלת לכרתי. צבע התכלת קרוב לגוון של כרתי, כרישין שקורין פורו"ש בלע"ז: עד שלש שעות. ביום. עד סוף שעה שלישית, שהוא רביע היום בזמן שהימים והלילות שוים. ולעולם זמן ק"ש הוא עד רביע היום, בין שהימים ארוכים בין קצרים. וכן הא דתנן לקמן תפלת השחר עד ד' שעות ביום, היינו עד שלש היום. וד' שעות דנקט, לפי ששליש היום הוא ד' שעות בזמן שהימים והלילות שוין. וכל מקום שנזכר במשנה כך וכך שעות ביום, על דרך זה אתה צריך לחשוב ולדון. זו הבנתי מפירושי הרמב"ם ונתקבל לי. וטעמא דר"י דאמר עד שלש שעות ביום, שכן דרך בני מלכים שאין עומדים ממתן עד סוף שעה שלישית, ורחמנא דאמר ובקומך, עד שעה שכל בני אדם עומדים ממתן קאמר, והלכה כרבי יהושע. ומיהו לכתחילה צריך לכוין לקרות ק"ש עם הנץ החמה כמו שהיו הוותיקים עושים: לא הפסיד. כלומר לא הפסיד מלברך לפניה ולאחריה, אלא אע"פ שעברה עונתה קורא ומברך לפניה ולאחריה: כאדם הקורא בתורה. אע"פ שלא יצא ידי חובת ק"ש בעונתה, יש לו קבול שכר בקורא בתורה: ג יטו. על צדיהם. דכתיב בשכבך, דרך שכיבה: יעמדו. דכתיב ובקומך, דרך קימה: כדרכו. בין בקימה, בין

and when you rise up”? [The intent being] at the time when people [usually] lie down and at the time when people [generally] arise. Rabbi Tarfon said, “I happened to be returning en route and I lay down to recite [the *shema*] according to the view of the School of Shammai, when suddenly I found myself in danger from thieves.” They [the Sages] said to him, “You [would have] deserved to have been killed [and had you been murdered, you would be punished for unnecessarily jeopardizing yourself, in the World to Come] because you transgressed the decision of the School of

Hillel.” (4) In the morning, one recites two benedictions before [the *shema*, i.e., *yotzeir hameorot* and *habocheir beamo Yisrael beahavah*] and one [benediction] following [the *shema*, i.e., *ga'al Yisrael*], while, in the evening, two [benedictions are recited] prior [to the *shema*, i.e., *hama'ariv aravim* and *ohev amo Yisrael*] with two following [the *shema*, i.e., *ga'al Yisrael* and *shomeir amo Yisrael la'ad*], one long [i.e., opening and closing with a “blessed are You” format, referring to *yotzeir or* and *ma'ariv aravim*] and one short [i.e., only closing with the “blessed are You” format, e.g., *ahavah rabbah* and *ahavat olam*]. Where they [the Sages] declared [that the benediction] must be long, it is not permissible to be made short; [where they declared] to be short, it is not permissible to be made long; [where they said] to conclude [with the “blessed are You” format], it is forbidden not to conclude with it; and [where they said] not to conclude [with a “blessed are You” format such as, the blessing recited over fruit and prior to performing a *mitzvah*], it is forbidden to conclude it [with this format]. (5) We are obligated to mention the exodus from Egypt [i.e., the section of *tzitzit* in the *shema*] at night [even though one is not obligated to wear *tzitzit* at night, however, since we mention the exodus of Egypt in this section, we therefore include its recitation in the evening *shema*]. Rabbi Elazar ben Azariah said, “[Although] I appear as though I were a man of seventy, yet I was unable to prevail over the Sages, that the [section containing the] exodus of Egypt should be recited at night, until Ben

כן, למה נאמר ובשכבך ובקומך, בשעה שבני אדם שוכבים, ובשעה שבני אדם עומדים. אמר רבי טרפון, אני הייתי בא בדרך, והטתי לקרות, כדברי בית שמאי, וסכנתי בעצמי מפני הלסטים. אמרו לו, כדי היית לחוב בעצמך, שעברת על דברי בית הלל: ד בשחר מברך שתיים לפניך ואחת לאחריה, ובערב שתיים לפניך ושתיים לאחריה. אחת ארפה ואחת קצרה. מקום שאמרו להאריך, אינו רשאי לקצר. לקצר, אינו רשאי להאריך. לחתם, אינו רשאי שלא לחתם. ושלא לחתם, אינו רשאי לחתם: ה מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן עזריה, הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת

רבנו עובדיה מברטנורא

בישיבה, בין בשכיבה, בין בהליכה: כדי היית. ראוי היית ליהרג, ואם היית מת, היית מתחייב בנפשך: ד שתיים לפניך. יוצר אור ואהבה: ואחת לאחריה. אמת ויציב: ובערב. מברך שתיים לפניך. מעריב ערבים ואהבת עולם: ושתיים לאחריה. אמת ואמונה והשכיבנו: אחת ארוכה ואחת קצרה. אשתים שלפניה קאי, יוצר אור ארוכה, שפותחת בברוך וחותמת בברוך, וכן מעריב ערבים. אהבה קצרה, שחותמת בברוך ואינה פותחת בברוך: לחתום. שלא לחתום. כגון ברכת הפירות וברכת המצוות: ה מזכירין יציאת מצרים בלילות. פרשת יציאת אומרים אותה בקריאת שמע של ערבית ואף על פי שאין לילה זמן יציאת, דכתיב וראיתם אותו, פרט לכסות לילה, אומרים אותה בלילה מפני יציאת מצרים שבה: כבן שבעים שנה. הייתי נראה זקן. ולא זקן ממש, אלא שהלבינו שערותיו יום שמינו

Zoma deduced it from the verse, 'That you will remember the day when you went out of the land of Egypt all the days of your life.' 'The days of your life' implies the days only, while the phrase 'all the days of your life' includes the nights as well." But the Sages say, "The days

of your life" implies this life, "all the days of your life" implies the days of the Messiah.

רבנו עובדיה מברטנורא

אותו נשיא, כדי שיראה זקן וראוי לנשיאות. ואותו היום דרש בן זומא מקרא זה: **ולא זכיתי**. לא נצחתי לחכמים. ודומה לו בש"ס בפרק בנות כותים (דף לח), בהא זכנהו רבי אליעזר לרבנן, כלומר נצחם:

Gemara Berakhot, 12b

It has been taught: Ben Zoma said to [i.e., asked] the Sages: Will the Exodus from Egypt be mentioned in the days of the Messiah? Has it not been said: "Therefore, behold, the days come, says the Lord, that they shall no longer say: 'As the Lord lives, Who brought up the children of Israel out of the land of Egypt;' but, 'As the Lord lives, Who brought up and Who led the seed of the house of Israel out of the northern country, and from all the countries to which I had driven them' "? (Jeremiah 23:7-8) They replied: This does not mean that the mention of the Exodus from Egypt shall be obliterated, but rather that the [deliverance from] subjection to the other kingdoms shall be primary and the Exodus from Egypt shall become secondary. Similarly, we read: "Your name shall not be called any more Yaakov, but Israel shall be your name." (Gen. 35:10) This does not mean that the name Yaakov shall be

obliterated, but that Israel shall be the principal name and Yaakov, a secondary one. And so it says: "Remember not the former things, nor consider the things of old." (Isaiah 43:18) "Remember not the former things:" this refers to our enslavement to the other nations; "neither consider the things of old:" this refers to the Exodus from Egypt. "Behold, I will do a new thing; now shall it spring forth." (Isaiah 43:19) Rabbi Yosef learns: This refers to the war of Gog and Magog. A parable: To what can this be compared? To a man who, while traveling on the road, encountered a wolf and escaped from it; as he went along he would relate to all the incident regarding the wolf. He then encountered a lion and upon his escape, he proceeded to recount the affair of the lion. He was then attacked by a snake and escaped from it, whereupon he completely

מְצַרִים בְּלֵילוֹת, עַד שְׁדִרְשָׁהּ בֶּן זוּמָא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טו) לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ, הַיָּמִים. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, הַלֵּילוֹת. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, יְמֵי חַיֶּיךָ, הָעוֹלָם הַזֶּה. כָּל (יְמֵי חַיֶּיךָ), לְהֵבִיא לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ:

תְּנִי אֱמֶר לָהֶם בֶּן זוּמָא לְחֻכְמַיִם: וְכִי מְזַכְרִין יְצִיאַת מִצְרַיִם לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ? וְהֵלֵא כְּבָר נֶאֱמַר (יִרְמְיָה כג) הַנְּהַי יָמִים בְּאִים נְאֻם ה' וְלֹא יֵאמְרוּ עוֹד חַי ה' אֲשֶׁר הֵעֲלָה וְאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, כִּי אִם חַי ה' אֲשֶׁר הֵעֲלָה וְאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צְפוֹנָה וּמְכֹל הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר הִדְחִיתִים שָׁם. אָמְרוּ לוֹ: לֹא שֶׁתַּעֲקֹר יְצִיאַת מִצְרַיִם מִמְּקוֹמָהּ, אֲלֵא שֶׁתִּהְיֶה שְׁעָבוֹד מַלְכוּיֹת עֶקֶר. וַיְצִיאַת מִצְרַיִם טָפַל לוֹ. כִּי־צִיאַת בּוֹ אַתָּה אוֹמֵר: (בְּרַאשִׁית לז) "לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ", לֹא שֶׁיַּעֲקֹר יַעֲקֹב מִמְּקוֹמוֹ, אֲלֵא יִשְׂרָאֵל עֵיקֶר וַיַּעֲקֹב טָפַל לוֹ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (יִשְׁעִיָּה מג) "אֵל תִּזְכְּרוּ רֵאשֻׁנוֹת וְקַדְמֻנוֹת אֵל תִּתְבַּנְּנוּ", אֵל תִּזְכְּרוּ רֵאשֻׁנוֹת _ זֶה שְׁעָבוֹד מַלְכוּיֹת, "וְקַדְמֻנוֹת אֵל תִּתְבַּנְּנוּ _ זוֹ יְצִיאַת מִצְרַיִם. (שם) הַנְּנִי עֲשֵׂה חֲדָשָׁה עִתָּה תִצְמַח. תְּנִי רַב יוֹסֵף: זוֹ מַלְחַמַת גּוֹג וּמָגוֹג. מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוֹמֵה? לְאָדָם שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ פָּגַע בּוֹ זֶבֶב וְנִיצַל מִמֶּנּוּ, וְהָיָה מְסַפֵּר וְהוֹלֵךְ מַעֲשֵׂה זֶבֶב. פָּגַע בּוֹ אַרְי וְנִיצַל מִמֶּנּוּ, וְהָיָה מְסַפֵּר וְהוֹלֵךְ מַעֲשֵׂה אַרְי, פָּגַע בּוֹ נָחַשׁ וְנִיצַל מִמֶּנּוּ, שָׂכַח

גמרא ברכות דף יב:

forgot the previous incidents and went along merely relating the incident with the snake. So too, with Israel: the later troubles cause them to forget the previous ones.

מַעֲשֵׂה שְׁנֵיהֶם וְהִיא מְסַפֵּר וְהוֹלֵךְ מַעֲשֵׂה נְחֹשׁ. אִף כֵּן יִשְׂרָאֵל - צָרוֹת אַחֲרוֹנוֹת מְשַׁכְּחוֹת אֶת הָרֵאשׁוֹנוֹת:

זוהר בהקדמה דף ד עב

בְּרֵאשִׁית. רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח (וישעיה נא) וְאֲשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיד בְּמָה אֵית לָהּ לְבַר נֶשׁ לְאַשְׁתִּדְּלָא בְּאוּרִינְתָא יִמְמָא וְלִילֵיָא בְּנִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיד הוּא צִיית לְקַלְהוֹן דְּאִנּוֹן דְּמִתְעַסְקֵי בְּאוּרִינְתָא עֲבִיד רְקִיעָא הָדָא. תֵּנּוּ בְּהֵיא שְׁעֵתָא דְּמִלָּה דְּאוּרִינְתָא אֶתְחַדְּשֵׁת מִפּוּמָה דְּבַר נֶשׁ הֵיא מִלָּה סְלָקָא וְאֶתְעִתְדַת קָמָה דְּקִדְשָׁא בְּרִיד הוּא וְקִדְשָׁא בְּרִיד הוּא נְטִיל לְהֵיא מִלָּה וְנִשְׁכִּי לָהּ וְעֵטֵר לָהּ בְּשַׁבְּעִין עֵטְרִין גְּלִיפִין וּמְחַקְקוֹן. וּמִלָּה דְּחֻקְמָתָא דְּאֶתְחַדְּשָׁא סְלָקָא וְיִתְבָּא עַל רִישָׁא דְּצַדִּיק חַי עֲלָמִין וְסָסָא מִתְמָן וְשָׁטָא בְּשַׁבְּעִין אֶלְף עֲלָמִין וְסְלִיקַת לְגַבֵּי עֵתִיק יוֹמִין וְכָל מְלִין דְּעֵתִיק יוֹמִין מְלִין דְּחֻקְמָתָא אִנּוֹן בְּרִזִין סְתִימִין עֲלָאִין. וְהֵיא מִלָּה סְתִימָא דְּחֻקְמָתָא דְּאֶתְחַדְּשֵׁת הָבָא כַּד סְלָקָא אֶתְחַבְּרַת בְּאִנּוֹן מְלִין דְּעֵתִיק יוֹמִין וְסְלָקָא וְנַחְתָּא בְּהִדְהוּ וְעֵאלַת בְּתַמְנִיסָר עֲלָמִין גְּנִיזוּן (שם סד) דְּעִין לֹא רָאֵתָה אֱלֹהִים זִוְלַתְּד. נִפְקֵי מִתְמָן וְשָׁטָן וְאֶתְנִין מְלִיאָן וְשַׁלְמִין וְאֶתְעִתְדוּ קָמֵי עֵתִיק יוֹמִין בְּהֵיא שְׁעֵתָא אַרְחַ עֵתִיק יוֹמִין בְּהֵיא מִלָּה וְנִיחָא קָמָה מִכְּלָא. נְטִיל לְהֵיא מִלָּה וְאֶעֱטֵר לָהּ בְּתַלְתַּת מָאָה וְשַׁבְּעִין אֶלְף עֵטְרִין:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical teachings:

מוסר

Marganita de-Rabbi Meir

מרגניתא דרבי מאיר

The Holy One, blessed be He, said to Israel: Nothing has an effect upon you, neither sufferings, nor reproaches, nor warning, nor promise, nor exile, nor long life, nor patience, nor an emissary, nor command, nor curses, nor bans, nor consolations, nor shame, nor fear, nor the fear of the World to Come, nor the fear of an accounting, nor the fear of the judgment of Gehinnom, nor My name which is desecrated among the nations because of you. And whoever does not take to heart all these, will lose his merits, and prevent many good things from [happening] to him, his life will be shortened, he will acquire a bad name; his deeds and his sins and his fathers' sins will be recalled against him. His prayer will be abhorred in this world and in the World to Come. All his deeds will be publicized, and he will give an accounting of them. Every rejoicing caused by his [Evil] Urge that he enjoyed will turn into mourning for him. They [his deeds] will be claimed from him with unnatural judgements, and great shame, and cruel angels in the hereafter. Therefore it says, "And what will you do on

אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִישְׂרָאֵל: לֹא יוֹעִילוּ בְּכֶם לֹא הִיְסוּרִין וְלֹא הַתּוֹכְחוֹת וְלֹא הַתְּרָאָה וְלֹא הַבְּטָחָה וְלֹא טְלִטּוּל וְלֹא אַרְיִכוֹת יָמִים וְלֹא אַרְיִכוֹת רוּחַ וְלֹא שְׁלִיחַ וְלֹא צוּרֵי וְלֹא קְלָלוֹת וְלֹא חֲרָמוֹת וְלֹא נְחִמוֹת וְלֹא בּוֹשָׁה וְלֹא פָחַד וְלֹא אֵימַת הָעוֹלָם הָבָא וְלֹא אֵימַת חֲשׁוֹן וְלֹא אֵימַת דִּין גִּיהֵנָם וְלֹא שְׁמֵי הַמִּתְחַלְל בְּגוֹיִים עַל יְדֵיכֶם. וּמִי שֶׁלֹּא יֵשִׁים אֶל לְבוֹ בְּכֹל אֵלֶּה הוּא מֵאֲבָד זְכוּתוֹ וּמוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ טוֹבוֹת הַרְבֵּה וּשְׁנוּתָיו מִתְקַצְרִין וְקוֹנֶה שֵׁם רַע וְנוֹכְרִין לוֹ מַעֲשָׂיו וְעוֹנוֹתָיו וְעוֹנוֹת אָבוֹתָיו וְתַפְלָתוֹ נִמְאָסַת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הָבָא וְכָל מַעֲשָׂיו מִפְרָסְמִין וְנוֹתֵן עֲלֵיהֶם דִּין וְחֲשׁוֹן וְכָל שְׁמִיחָה שֶׁשָּׂמַח בִּיצְרוֹ נַעֲשִׂית לוֹ אֲבָל וְהֵם נִתְבְּעִין מִמֶּנּוּ בְּדִינִים מְשֻׁנִּים וּבּוֹשָׁה מְרָבָה וּמְלֵאכִים אֲכֹזְרִים בְּעוֹלָם

the day of visitation ... and where will you leave your glory?" (Isaiah. 10:3). Furthermore, when a person sins with his eyes, his eye sight dims. If he sins with his ears, he hears his disgrace. If he sins with his mouth, his words are not heeded. If he sins with [bad] counsel, his livelihood is diminished. If he sins in thought, the brilliance of his face changes. If he sins with his tongue, sufferings come to him. If he sins with his hand, his honor is diminished. If he sins with his heart, he dies of worry. If he sins with his feet, his years are shortened. If he sins with his [Evil] Urge, his [Evil] Urge accuses him. If he sins and causes others to sin, he buries his wife and his children and his

children's children. If he sins by merrymaking, his sentence is sealed. The Omnipresent in His compassion will grant him the merit to repent and to always please Him. So, may it be His will.

Practical Law:

Shulchan Arukh, Orach Chayim 1, 24

(1) A person should strengthen himself in order to rise like a lion in the morning for the service of his Creator, and he should awaken the morning [i.e., awaken before the morning begins]. (2) It is fitting that every God-fearing individual feel distress and concern over the destruction of the Temple. (3) A few supplications recited with proper concentration are preferable to many supplications without intent. (4) It is proper to look at the *tzitzit* [fringes] when wrapping oneself in it [i.e., the *talit*, when reciting the blessing]. (5) Great is the punishment of the person who negates the obligation of [wearing] *tzitzit*; regarding him it

is said: "That it might take hold of the [בכנפות] corners of the earth [and the wicked shaken out of it;]" referring to those who don't wear *כנפות* — *tzitzit*. (Job 38:13) The person who is careful regarding the obligation of *tzitzit* will merit to see the countenance of the Divine Presence. (6) *Tefillin* should be worn [at least (מ"ב כה-יד)] during the reading of the *Shema* and the *Shemoneh Esreh*. (7) A person is obligated to feel [i.e., to touch] his *tefillin* all the time [i.e., frequently], so that his attention will not be diverted from them. He should touch the hand *tefillin* first; when he says "and you shall bind them for a sign upon your hand" (Deuteronomy 11:18) he should touch the hand *tefillin*, and when he says "and they shall be for *totafot* [i.e., *tefillin*]

ארוף לכן הוא אומר (ישעיה י) ומה תעשו ליום פקדה וגו' ואנה תעזבו בבודכם. ועוד אדם חוטא בעיניו עיניו כהות. חוטא באזניו שומע חרפתו. חוטא בפיו אין דבריו נשמעים. חוטא בעצה פרנסתו מתמעטת. חוטא במחשבה זיו פניו משתנה. חוטא בלשונו יסורין באים עליו. חוטא בידו יורד מפרסודו. חוטא בלבו מת בדאגה. חוטא ברגליו שנותיו מתקצרים. חוטא ביצרו מקטרגו. חוטא ומחטיא קובר את אשתו ואת בנו ובני ביתו. חוטא בליצנות גזר דינו נחתם. המקום ברחמי יזכנו לשוב בתשובה ולעשות נחת רוח לפניו תמיד. כן, יהי רצון:

הלכה

שולחן ערוך אורח חיים סימן א-כד

א יתגבר כארי לעמוד בבקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר: ב ראוי לכל ירא שמים שיהא מצר ודאג על הרבן בית המקדש: ג טוב מעט תחנונים בכונה מהרבות בלא כונה: ד טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה: ה גדול ענש המבטל מצות ציצית ועליו נאמר: לאחז בכנפות הארץ וגו'. והזהיר במצות ציצית עליו זוכה ורואה פני שכינה: ו צריך שיהא עליו תפלין בשעת קריאת שמע ותפלה: ז חיב אדם למשמש בתפלין בכל שעה שלא תסיח דעתו מהם וימשמש בשל יד תחלה וכשיאמר וקשרתם לאות על ידיך, ימשמש בשל יד. וכשיאמר והיו לטטפת בין

between your eyes” (ibid.) he should touch the head *tefillin*. (8) The head *tefillin* are to be taken off first, because it is written: “and they shall be for *totafot* [*tefillin*] between your eyes” — as long as they are between your eyes they will be two [לטטפות — *totafot* is plural]. The head *tefillin* are to be removed while standing [and the hand *tefillin* while sitting (כף (החיים כח-ז), however, the Ashkenazik tradition is that both the hand *tefillin* and the head *tefillin* are removed while standing (מ"ב כח-ו)]. A person puts the head *tefillin*, into the case, and the hand [*tefillin*] on top of them [according to the Taz and Bach; however, we place them side by side according to the view of the Magen Avraham, (with the head *tefillin* always to the right and the hand *tefillin* to the left 'כה' (כף) החיים כה)], so that when he comes to put them on, he will touch [and remove] the hand *tefillin* first. (9) It is the practice of the Sages to kiss the *tefillin* when putting them on and when removing them. (10) A person who puts on *tefillin* must be careful not to have thoughts connected with sexual desire. (11) As long as a person has *tefillin* on his head or his arm, he may not sleep with them, not even a casual nap.

עיניך ימשמש בשל ראש: ה תפלין של ראש חולץ תחלה משום דכתיב: והיו לטטפת בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים, צריך לחלץ תפלין של ראש מעמד. וניח בתיק של ראש ועליו של יד כדי שבשיבא להניחם יפגע בשל יד תחלה: ט מנהג החכמים לנשק התפלין בשעת הנחתן ובשעת חליצתן: י המניח תפלין צריך לזהר מזהרהור תאות אשה: יא כל זמן שהתפלין בראשו אסור לישן בהם אפלו שנת ארעי:

BEREISHIT FOR MONDAY

בראשית ליום שני

TORAH

תורה

יכון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב"ן להשיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

וַיַּעַבְדַּי יְיָ יתְּרָקִיעַ וְאֶפְרַיִם
בֵּין מַיָּא דִּי מְלַרְע לְרָקִיעַ
וּבֵין מַיָּא דִּי מַעַל לְרָקִיעַ
וְהָיָה כֵן: ח וַיִּקְרָא יְיָ לְרָקִיעַ

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הַרְקִיעַ וַיְבַדֵּל בֵּין
הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לַרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר
מַעַל לַרְקִיעַ וַיְהִי־כֵן: ח וַיִּקְרָא אֱלֹהִים

(7) And God made the expanse, dividing the waters which were under the expanse from the waters which were from above the expanse. And it remained so. (8) And God called the expanse “Heaven.” And it was evening, and it was **RASHI**

(7) **And God made the expanse** — [*means:*] *God fixed the expanse in its proper place: this is the meaning of [the expanse] being “made.”* Similar to this, is the verse (Deuteronomy 21:12), *ועשתה את צפרניה* [literally, “make her nails,” meaning,] *And she must fix her nails i.e., let her nails grow.* **Above the expanse** — *The verse does not say, “upon the expanse,” but rather, it says מעל, that is [literally], “[the waters which were] from above [the expanse].” This is because these waters were suspended in space [a fact alluded to by the expression, “from above”] (Bereishit Rabbah 4:3). Now, why is it not stated [concerning the works of creation] on the second day, “that it was good” [as it does indeed state, concerning the works of creation on every other of the six days of Creation]? Because although God had commenced the work [involving] water on the second day [of Creation],*

(ז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. תִּקְנֶנוּ עַל עֲמֻדוֹ וְהָיָא עֲשִׂיתוּ כְמוֹ וְעִשְׂתָּהּ אֶת צַפְרָנֶיהָ: מַעַל לְרָקִיעַ. עַל הַרְקִיעַ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא מַעַל לְרָקִיעַ לְפִי שְׁהֵן תְּלוּיִין בְּאֹיִר. וּמִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֱמַר בִּי טוֹב בְּיוֹם שְׁנֵי לְפִי